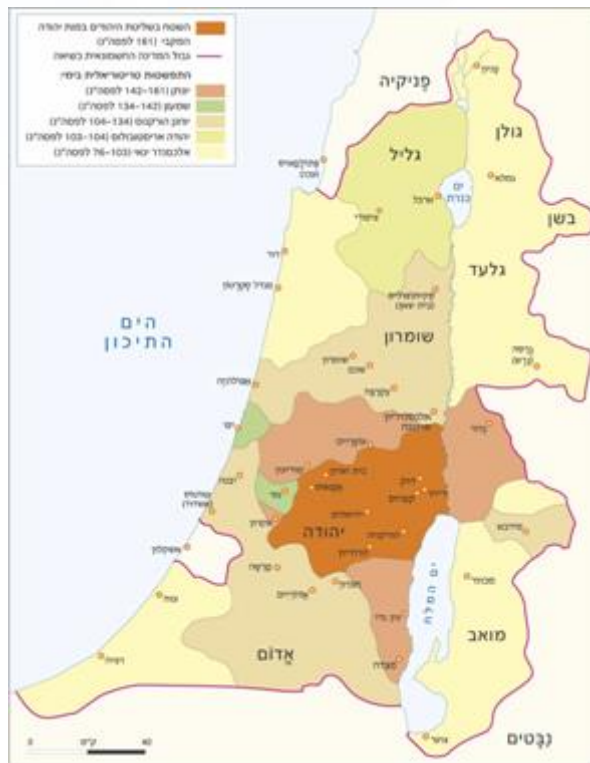

יהודה תחת הנהגת בית חשמונאי: הישגים ושינויים לפרק ה: בהנהגת בית חשמונאי

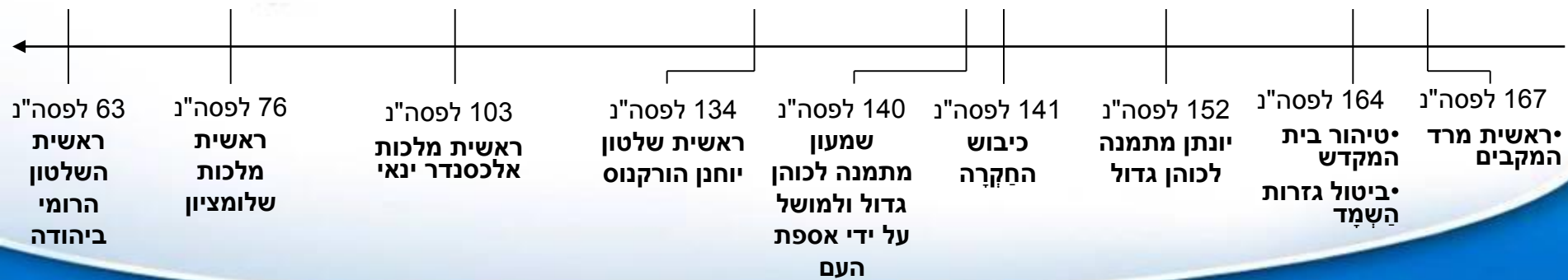

קטע מחומת ירושלים. החלק התחתון של החומה הוא מן התקופה החשמונאית
Israelimages.com / Doron Horovitz

המרחב והזמן

התפשטות אזורי השלטון של בית חשמונאי,
מאות 2 – 1 לפסה"נ

בשנים 167 – 63 לפסה"נ עמד בראש
יהודה שלטון בית חשמונאי, ובשנים
140 – 63 לפסה"נ הייתה יהודה מדינה
עצמאית. במהלך תקופה זו חלו ביהודה
שינויים רבים בתחום הצבאי, בתחום
הדתי ובתחום המדיני.

מיעדים דתיים למלחמה להרחבת גבולות

- בהנהגת **מתתיהו החשמונאי** - המרד בסלווקים
התמקד ביעדים דתיים
- בהנהגת **יהודה המקבי** - התפתח המרד למלחמה
בצבא הסלווקי
- בימיהם של **יונתן, שמעון, יוחנן הורקנוס, יהודה אריסטובולוס ואלכסנדר ינאי** - הורחבו גבולותיה של יהודה.

ממאבק בגזרות על הדת לכפיית גיור

- בהנהגת **מתתיהו החשמונאי** - המרד התאפיין בעיקר במאבק נגד גזרות על הדת
- **בניו של מתתיהו** נלחמו בנוכרים שישבו בארץ ישראל, ובעבודת האלילים
- **יוחנן הורקנוס** נקט מדיניות של כפיית גיור על התושבים הלא יהודים שישבו בערים ההלניסטיות. מדיניות זו נמשכה גם בימי **יהודה אריסטובולוס**.

מצבא מתנדבים לצבא שכירים

- מלחמתנו של **יהודה המקבי** נוהלה בעזרת צבא מתנדבים, שהתגייסו על פי צורכי הלחימה
- **יונתן** גייס את צבאו מקרב התושבים היהודים
- בימיהם של **יוחנן הורקנוס**, **אלכסנדר ינאי** ו**שלומציון** - לצד הצבא היהודי גויס גם צבא שכירים.

מהנהגה של מושל להנהגה של מלך

- בימי המרד, **יהודה המקבי** היה מפקד צבא
- אלכסנדר בלס מינה את **יונתן** לכוהן גדול, ומאוחר יותר למושל יהודה
- אסיפת העם מינתה את **שמעון** למנהיג מדיני (מושל או נשיא), מנהיג דתי (כוהן גדול) ומנהיג צבאי (מפקד צבא)
- הראשון שהכתיר עצמו למלך היה **יהודה אריסטובולוס**, וכך עשה גם **אלכסנדר ינאי** אחריו. גם **שלומציון** כיהנה כמלכה.

ממאבק להישגים דתיים ולאומיים לקבלת התרבות ההלניסטית

- הישגיו החשובים של **יהודה המקבי** היו טיהור המקדש וביטול הגזרות על הדת
- ההישג המרכזי בימיו של **יונתן** היה הענקת מעמד של עיר מקלט וקדושה לירושלים
- הישגו החשוב ביותר של **שמעון** היה כיבוש החקרה, שביטא את סילוק סמל הריבונות הסלווקית מירושלים, וכיבוש יפו
- בימי **בניו של שמעון** גדלה ההשפעה ההלניסטית על שליטי בית חשמונאי – הם הוסיפו לשמם העברי שם יווני, וחצר מלכותם דמתה לחצר הלניסטית. גם העובדה שנבחרה אישה לתפקיד המלוכה מצביעה על ההשפעה ההלניסטית.

מסיעה מורדת לארגון מדיני

- לאחר המרד, כרת **יהודה המקבי** ברית הגנה בין יהודה לרומא
- בימי **יונתן ושמעון**, חודשה הברית עם רומא, והם אף כרתו ברית עם ספרטה
- גם **יוחנן הורקנוס** חידש את הברית עם רומא, וכונן יחסים טובים גם עם החצר התלמית, עם פרגמון ועם אתונה

לאחר מותה של שלומציון המלכה, החל סכסוך
על ירושת השלטון בין בניה – הורקנוס ה-2
ואריסטובולוס ה-2.

בהשפעת ריב האחים, כבש פומפיוס, המצביא
הרומי את יהודה בשנת 63 לפסה"נ.